MALTA

QORTI TAL-MAGISTRATI (GHAWDEX) GURISDIZZJONI SUPERJURI

MAGISTRAT DR. ANTHONY ELLUL

Seduta tat-8 ta' Frar, 2008

Citazzjoni Numru. 120/1999/1

Citaz. Numru:- 120/1999AE

Peter Paul Muscat f'ismu u bhala mandatarju ta' ohtu imsiefra Evelyn Mowatt; David Muscat; Frances xebba Muscat; Maryanne xebba Muscat; Emmanuela maghrufa bhala Liliana Micallef u Rita Carabezz

Vs

Francis Muscat u ghal kull interess li jista' jkollu Anthony Muscat.

Il-Qorti,

Simulazzjoni - Datio in Solutum – Donazzjoni Parzjali – Negozju Mist li fih hemm element ta' onerozita' u ta' liberalita'.

Rat ic-citazzjoni prezentata fis-6 ta' Awwissu 1999 li permezz taghha l-atturi ppremettew:-

Joseph Muscat, missier il-kontendenti, bl-eccezzjoni tal-atturi Marianne, Frances u Emanuela ahwa Muscat li taghhom hu n-nannu, miet fis-7 ta' Ottubru 1990 u skond testment tieghu fl-atti tan-nutar Giusepp Cauchi tat-13 ta' Dicembru 1978 innomina bhala eredi lil uliedu Toni, Rita Carabez, Evelyn Mowatt, Peter u Francis fi kwota ta' sesta parti kull wiehed, u lill-erbat ulied ta' bintu l-mejta Rosina Muscat, cjoe' Marianne, David, Frances, u Emanuela ahwa Muscat fir-rimanenti sesta parti bejniethom.

Peress illi Carmela Muscat, armla ta' Giusepp Muscat mietet fil-15 ta' Gunju 1996 u rregolat is-successjoni taghha bl-imsemmi testment fl-atti tan-nutar Giusepp Cauchi fejn innominat bhala eredi taghha lil uliedha u t-tfal tal-mejta bintha fl-istess kwoti.

L-atturi accettaw il-wirt ta' Joseph Muscat, izda ghadhom jiddeliberaw jekk jaccettawx ukoll l-eredita' lilhom devoluta minghand Carmela Muscat jew ghall-kuntrarju jirrinunzjaw ghal dik l-eredita' b'rizerva tad-drittijiet legittimarji.
Qabel jiehdu d-decizjoni taghhom l-atturi ghandhom interess li fil-massa ereditarja jidhlu l-beni kollha li kellhom il-konjugi Muscat.

Permezz ta' kuntratt ta' datio in solutum pubblikat min-Nutar Paul George Pisani fl-10 ta' Lulju 1991 Carmela Muscat kienet assenjat lill-konvenut Francis Muscat il-proprjeta' li tissemma fl-istess kuntratt.

L-atturi jsostnu li dan il-kuntratt hu null ghas-segwenti ragunijiet:-

Fl-ewwel lok ir-raba' fi Triq Xandriku ma kienitx parafernali ta' l-omm izda kienet tifforma parti mill-komunjoni tal-akkwisti ta' bejn Carmela u Giusepp Muscat peress illi kienet thalliet b'legat rimuneratorju lil Carmela Muscat mill-genituri taghha Francesco u Maria konjugi Grech bis-sahha tat-testment taghhom fl-atti tan-Nutar John Busuttil

tad-9 ta’ Mejju 1959. Konsegwentement Carmela Muscat ma kellha ebda dritt illi tittrasferixxi jew tiddisponi mis-sehem gia spettanti lil zewgha minn din ir-raba.

Fit-tieni lok, dawn il-fondi gew pacuti ma’ somma ta’ tmint elef lira Maltija (Lm8,000) allegatament dovuti lill-konvenut Francis Muscat bi hlas ta’ servigi kuri u assistenzi illi huwa irrenda lil ommu. Skond ma jirrizulta mic-certifikat peritali hawn anness fl-1991, dawn it-tlett fondi flimkien kien fihom valur ta’ l-anqas Lm40,000. Ghalhekk jirrizulta illi dan it-trasferiment sar unikament sabiex jiddefrawda d-drittijiet tal-atturi u kull min jiret lill-imsemmija Carmela Muscat peress illi b’dan il-mod l-istess proprjeta’ tinhareg mill-massa ereditarja u peress illi fi kwalunkwe kaz il-valur tal-proprjeta’ immobiljari hekk koncessa kienet fir-realta’, dakinhar tal-kuntratt innifsu, ferm aktar minn dak indikat fl-istess att.

Fit-tielet lok it-trasferiment huwa simulat billi l-vera intenzjoni tal-kontraenti ma kienitx illi jaddivjenu ghal kuntratt b’titolu oneruz izda trasferiment b’titolu gratuwitu.

Peress li l-kuntratt sar bi pregudizzju ghad-drittijiet tal-atturi, huma intitolati li jitolbu r-rexxissjoni tal-kuntratt ta’ datio in solutum sabiex qabel xejn dawn il-fondi jingiebu fil-massa ereditarja u mbaghad wara li tkun giet stabbilita il-konsistenza tal-massa ereditarja huma jkunu fi grad li jiddeciedu jekk jaccettawx jew le l-wirt ta’ Carmela Muscat kif ukoll bi pregudizzju ghad-drittijiet tal-atturi qua eredi ta’ missierhom in kwantu l-omm iddisponiet minn sehem minn din il-proprjeta’ ili ma kienx jispetta lilha.

Talbu ghalhekk l-atturi sabiex din il-Qorti:-

1. Tiddikjara li l-imsemmi kuntratt ta’ datio in solutum fl-atti tan-nutar Paul George Pisani tal-10 ta’ Lulju 1991 li Carmela Muscat kienet assenjat lill-konvenut Francis Muscat bicca mandra fi Triq Xandriku, Nadur, Ghawdex tal-kejl ta’ madwar mitejn metru kwadru; il-fond 126, Triq xandriku, Nadur; u porzjon art Tal-Bir fi Triq Hanaq, Sqaq numru wiehed Nadur, tal-kejl ta’ 261 metri kwadri sar bi pregudizzju tad-drittijiet tal-atturi ghaliex bih Carmela Muscat iddisponiet minn sehem mir-raba fi Triq Xandriku,

Nadur illi ma kienx jispetta lilha in kwantu kien jispetta lill-assi ereditarji tal-mejjet zewgha kif ukoll ghaliex dan it-trasferiment sar unikament sabiex jiddefrawda d-drittijiet tal-atturi u kull min jiret lill-imsemmija Carmela Muscat peress illi b'dan il-mod l-istess proprjeta' tinhareg mill-massa ereditarja, u fi kwalunkwe kaz it-trasferiment huwa simulat billi l-valur tal-proprjeta' immobiljari hekk koncessa kienet fir-realta' dakinhar tal-kuntratt innifsu, ferm aktar minn dak indikat fl-istess att.

2. Konsegwentement tiddikjara li l-istess kuntratt hu null u bla ebda effett.

3. Fin-nuqqas li tigi akkolta l-ewwel talba, tiddikjara u tiddeciedi li l-kuntratt huwa sostanzjalment simulat billi fir-realta' huwa kuntratt ta' donazzjoni u mhux trasferiment b'titolu oneruz.

4. Tiddikjara l-istess kuntratt null u bla ebda effett legali bhala titolu oneruz u validu biss bhala trasferiment b'titolu gratuwitu.

Rat in-nota ta' l-eccezzjonijiet prezentata fil-31 ta' Awwissu 1999:

1. Preliminarjament ma hux moghti d-dritt lill-atturi li jipprocedu b'din il-kawza meta huma ghadhom la libsu l-vesti ta' werrieta u lanqas dawk ta' legittimarji. Ma jistghux l-atturi jippretendu li jipprocedu b'din il-kawza meta huma ghadhom totalment estraneji ghall-eredita' ta' Carmela Muscat. Barra minn hekk fi kwalunkwe kaz iridu jigu prezentati d-denunzji relattivi.

2. In-nullita' tac-citazzjoni minhabba konfuzjoni fil-premessi kwantu ma hux car x'tip ta' azzjoni qed tigi esperita, kwantu hux azzjoni bazata fuq nullita ta' kuntratt minhabba difett ta' oggett tieghu jew hux minhabba simulazzjoni fil-kawza ta' l-istess kuntratt.

3. Mhux minnu li l-proprjeta' assenjata permezz ta' l-att tal-10 ta' Lulju 1991 specifikatament ir-raba' ta' Xandriku msemmija fic-citazzjoni ma kinitx tappartjeni lil Carmela Muscat. Fil-fatt din kienet proprjeta' parafernali u kienet giet imhollija lilha permezz ta' testment opportune mill-genituri taghhom. Mhux minnu dak li jghidu l-atturi u cioe' illi l-proprjeta' tappartjeni lill-komunjoni ta' l-akkwisti

bejnha u bejn zewgha ghar-raguni illi thalliet b'legat rimuneratorju. Dan peress illi minn kliem id-disposizzjoni testamentarja stess din l-art thalliet b'legat lil Carmela Muscat liema legat kien sempliciment assoggettat ghall-kondizzjoni li kellha tigi mwettqa minn l-attrici fil-futur. Imkien ma jissemma illi din thalliet bhala remunerazzjoni. Dan minbarra ragunijiet ohra validi fil-ligi li jigu spjegati aktr fid-dettal waqt il-kors tas-smiegh tal-kawza.

4. Ghalhekk Joseph Muscat ma kellu xejn mir-raba' ta' Triq Xandriku.

5. Minghajr pregudizzju kieku ghal grazzja ta' l-argument wiehed kellu jikkoncedi li nofs ta' dik l-art kienet tappartjeni lil Joseph Muscat, dan ma jimportax in-nullita' ta' dak l-att jew tat-trasferiment intier ta' dik ir-raba partikolari.

6. L-allegazzjoni li l-att ta' datio in solutum ta' l-10 ta' Lulju 1991 fl-atti tan-nutar Dr. Paul G. Pisani sar biex jiddefrawda d-drittijiet ta' l-atturi hija falza u ibbazata merament fuq sopposizzjoni nfondata.

7. Huwa ikkontestat li l-att ta' datio in solutum ta' l-10 ta' Lulju 1991 fl-atti tan-nutar Dr. Paul George Pisani huwa donazzjoni simulata.

8. Il-valuri attribwiti f'dak l-att huma veri u rejali u kienu jirriflettu l-valuri gusti u rejali fid-data ta' l-att.

9. Bla pregudizzju kien il-konvenut Francis Muscat li dejjem irrenda kuri, assistenzi u servigi, kif baqa' jirrendi lil ommu sa mewtha, il-valur ta' liema jissupera l-valur tal-proprjetajiet assenjati.

10. Fi kwalunkwe kaz u bla pregudizzju ghall l-premess il-valuri attribwiti lil proprjeta' mill-atturi fic-citazzjoni huma ghal kollox ezagerati.

11. Id-domandi attrici huma ghal kollox infondati fil-fatt u fid-dritt kif jigi dettaljament pruvat waqt il-kors tas-smigh tal-kawza.

Rat l-atti tal-kawza.

Rat id-digriet moghti fis-17 ta' Ottubru 2007 (fol. 462) li bih il-Qorti nnominat lill-perit Valerio Schembri sabiex jaghmel stima tal-immobbli li kienu oggetti tal-kuntratt tal-10 ta' Lulju 1991 skond il-prezzijiet applikabbli f'dak iz-zmien.

Rat ir-rapport tal-perit tekniku Valerio Schembri li gie konfermat bil-gurament fit-13 ta' Dicembru 2007 (fol. 645) u l-verbal tas-seduta tal-14 ta' Dicembru 2007 li permezz tieghu gie ddikjarat li *"….l-atturi qeghdin jirrimettu ruhhom ghar-rapport tal-perit tekniku AIC Valerio Schembri"* (fol. 479). Rat il-verbal tas-seduta tat-8 ta' Jannar 2008 minn fejn jirrizulta li anke l-konvenuti rrimettew ruhhom ghar-rapport imhejji mill-perit tekniku.

Rat in-noti ta' sottomissjonijiet li gew skambjati bejn il-partijiet.

Rat il-verbal tas-seduta tal-25 ta' Mejju 2007 minn fejn jirrizulta li l-kawza giet differita ghas-sentenza.

Ikkunsidrat:

1. Il-fatt rilevanti huma s-segwenti:-

(a) Il-kontendenti Peter Paul, Evelyn Mowatt, Rita Carabez, Anthony Muscat u Francis Muscat huma wlied Joseph u Carmela konjugi Muscat. L-atturi Emanuela Micallef, David Muscat, Maryanne Muscat u Emanuela Muscat huma wlied Angelo Muscat (wiehed mis-sitt itfal ta' Joseph u Carmela konjugi Muscat).
(b) Permezz ta' kuntratt ta' *datio in solutum* li sar fl-10 ta' Lulju 1991 fl-atti tan-nutar Paul George Pisani, Carmela Muscat ittrasferiet lil binha l-konvenut Francis Muscat tlett proprjetajiet bil-valur ta' tmint elef lira Maltija (Lm8,000) *"liema somma l-partijiet qeghdin ipacuha ma' somma ugwali dovuta mill-assenjanti nomine lill-assenjatarju ta' diversi servigi, kuri u assistenzi rezi mill-assenjatarju lill-assenjanti nomine matul dawn l-ahhar snin u ta' dawk li ser jipprestalha sal-gurnata ta' mewtha"* (fol.13).
(c) Carmela Muscat mietet fil-15 ta' Gunju 1996 (fol. 6) u l-wirt taghha hu regolat minn testment fl-atti tan-nutar Giuseppi Cauchi datat 13 ta' Dicembru 1978 (fol. 16). L-eredi taghha huma Rosina Muscat, Rita Carabez, Anthony Muscat, Pietru Pawlu, Evelyn Muscat u Francis Muscat f'sehem ugwali bejniethom cjoe' ta' sest (1/6).
(d) L-atturi qeghdin isostnu li:-

- Ir-raba' fi Triq Xandriku, Nadur, Ghawdex kienet tifforma parti mill-komunjoni ta' l-akkwisti li Carmela Muscat kellha ma' zewgha Joseph Muscat li miet 7 ta' Ottubru 1990 (fol. 5) peress li din kienet thalliet lilha b'legat rimuneratorju mill-genituri taghha Francesco u Maria konjugi Grech in forza ta' testment fl-atti tan-nutar John Busuttil tad-9 ta' Mejju 1959 (fol. 18).
- Il-proprjeta' li giet trasferita kien fiha valur ta' mill-inqas erbghin elf lira Maltija (Lm40,000) u mhux ta' tmint elef lira Maltija (Lm8,000) kif dikjarat fil-kuntratt. Ghalhekk skond l-atturi l-kuntratt sar bi skop li jiddefrawda d-drittijiet tal-atturi u kull min jiret lil Carmela Muscat in kwantu bih il-proprjeta' nharget mill-massa ereditarja, u peress li t-trasferiment hu simulat in kwantu l-valur tal-proprjeta' immobiljari kienet fir-realta' tiswa iktar mill-ammont dikjarat.
- F'kull kaz il-kunsens tal-partijiet hu simulat in kwantu l-intenzjoni m'hijiex dik ta' trasferiment b'titolu gratuwitu imma li ssir liberalita'.

2. L-ewwel eccezzjoni sollevata mill-konvenuti hi li ma jistghux jaghmlu din l-azzjoni meta ghadhom ma libsux il-libsa ta' werrieta u lanqas dawk ta' legittimarji fir-rigward tal-wirt ta' Carmela Muscat. Din il-Qorti ma taqbilx in kwantu l-atturi ghandhom kull interess li fl-ewwel jistabilixxu x'jifforma parti mill-patrimonju tad-decujus. Process li jrid isir qabel jiddeciedu jekk jaccettawx il-wirt jew jitolbu l-legittima. Permezz ta' dawn il-proceduri l-atturi qeghdin jitolbu li l-fondi meritu tal-kawza jergghu jingiebu fil-massa ereditarja tad-decujus. F'din is-sitwazzjoni ghandhom kull interess li l-proprjeta' terga' tidhol fil-massa ereditarja ta' Carmela Muscat (inkluz li fir-rigward ta' l-art ta' Xandriku li nofs l-art tigi dikjarata li tifforma parti mill-wirt ta' Joseph Muscat li tieghu huma werrieta) sabiex b'hekk ikunu f'posizzjoni li jaghzlu jekk ghandhomx joptaw ghall-wirt jew ghall-legittima. Kif tajjeb inghad fil-kawza fl-ismijiet **Mary Rose Vella et vs Michael Vella et** deciza mill-Qorti ta' l-Appell fit-28 ta' Settembru 2007, *"L-atturi li ghadhom qed jiddeliberaw jekk jaccettawx l-eredita' lilhom devoluta mill-mejta ommhom, jew invece joptjaw ghal-legitima wara li jirrinunzjaw ghall-wirt, ghandhom interess*

li jassiguraw li l-assi tal-mejta ommhom jidhlu kollha fil-massa ereditarja u ghalhekk ipprezentaw il-kawza odjerna kontra huthom l-ohra". Hu maghruf ukoll li *"l'azione di simulazione puo' essere proposta da chiunque abbia interesse alla eliminazione della medesima"* (Giorgio Bianchi, *La Simulazione*, 2003, Cedam pagna 15). Ghalhekk din l-eccezzjoni ser tigi michuda.

3. It-tieni eccezzjoni hi li c-citazzjoni hi nulla in kwantu l-konvenuti jsostnu li mill-premessi m'huwiex car x'tip ta' azzjoni l-atturi qeghdin jaghmlu, *"…kwantu hux azzjoni bazata fuq nullita' ta' kuntratt, minhabba difett fl-oggett tieghu jew hux minhabba simulazzjoni fil-kawza ta' l-istess kuntratt"* (fol. 48). Hu maghruf li citazzjoni ma ghandhiex tigi dikjarata nulla hlief ghal ragunijiet gravi u fost kollox wiehed ghandu jara jekk minn xi nuqqas jew xi zbalji li jkun fiha jigix ippregudikat il-konvenut b'mod li ma jkunx jista' jiddefendi ruhu. Minn qari tal-premessi il-Qorti tifhem li l-atturi qeghdin jibbazaw il-pretenzjoni taghhom fuq is-simulazzjoni tan-negozju guridiku li sar bejn il-konvenut Francis Muscat u Carmela Muscat. Fil-fatt l-atturi qeghdin isostnu li:-

(a) Il-kuntratt meritu ta' din il-kawza sar bi skop li jiddefrawda d-drittijiet ta' l-atturi bhala eventwali eredi ta' ommhom Carmela Muscat, in kwantu d-decujus ittrasferiet proprjeta' li ma kienitx kollha taghha, it-trasferiment sar biex tinhareg proprjeta' mill-patrimonju ta' Carmela Muscat biex jigu eluzi d-drittijiet ta' l-eredi taghha, u l-valur tal-proprjeta' li giet trasferita ghandha valur ta' erbghin elf lira Maltija (Lm40,000) u mhux kif dikjarat ta' tmint elef lira Maltija (Lm8,000). F'dan is-sens jippretendu li l-kuntratt hu null u minghajr ebda effett. Wiehed ma jridx jinsa li s-simulazzjoni hi forma ta' frodi[1]; **<u>u li f'kull kaz</u>** (ara talbiet)

(b) Il-veru intenzjoni tal-partijiet ma kienetx dik li jaghmlu kuntratt oneruz (*datio in solutum*) imma trasferiment b'titolu gratuwitu (donazzjoni).

[1] Ara f'dan is-sens sentenza moghtija mill-Prim'Awla tal-Qorti Civili fil-kawza **Luigi Spiteri Debono vs Joseph Spiteri Debono** deciza fil-5 ta' Dicembru 1953 (Vol. XXXVII.ii.797).

Hu ghalhekk evidenti li l-atturi qeghdin jibbazaw l-azzjoni taghhom fuq il-premessa li bil-kuntratt giet trasferita proprjeta' li ma kienitx ta' Carmela Muscat u li l-kuntratt hu milqut minn simulazzjoni. Simulazzjoni li tfisser divergenza li l-partijiet riedu bejn l-intenzjoni u l-manifestazzjoni taghha. Fejn per ezempju jigi nvokat li

In kwantu l-atturi qeghdin ukoll jippretendu li d-decujus ma setghet qatt tittrasferixxi l-proprjeta' ntjiera fl-art ta' Triq Xandriku, Nadur, Ghawdex peress li jsostnu li din il-proprjeta' kienet tifforma parti mill-komunjoni tal-akkwisti bejn Joseph u Carmela konjugi Muscat, il-Qorti ma ssib xejn irregolari. Kif tajjeb osservaw l-atturi, m'hemmx ostakolu li kawza tigi mpostata fuq iktar minn kawzali wahda u m'hemm xejn inkompattibli bejn din il-kawzali u dik ta' simulazzjoni.

Fic-cirkostanzi l-Qorti m'hijiex tara xi nullita' kontemplata mill-Artikolu 789 tal-Kap. 12 u ghalhekk din l-eccezzjoni ser tigi michuda wkoll.

4. Ghal dak li hu meritu, dwar ir-raba' fi Triq Xandriku, Nadur, Ghawdex l-atturi qeghdin jargumentaw li din hi proprjeta' li tifforma parti mill-komunjoni tal-akkwisti tal-konjugi Joseph u Carmela konjugi Muscat peress li thalliet lil Carmela Muscat b'legat rimuneratorju. Din il-proprjeta' thalliet b'legat lil Carmela Muscat skond testment tad-9 ta' Mejju 1959 atti nutar John Busuttil:

"B'titolu ta' legat, it-testaturi ihallu lil binthom Carmela mart Giuseppe Muscat bicca raba li tinsab fi Trieq Xandriku, in-Nadur, Ghawdex tal-kejl ta' circa siegh, tmiss tramuntana mat-trieq, nofsinhar ma beni ta' Michelle Camilleri, lvant ma entrata u ma beni ta' Antonio Buttigieg u ohrajn. Dana l-legat qieghed isir bl'obbligu li l-legatarja tibqa' tirrendi servizzi lit-testaturi sal-gurnata tal-mewt taghhom" (fol. 20-21).

Fir-rigward ta' legat rimuneratorju, *"..huwa wkoll risaput f'din l-materja li sabiex legat kontemplat fit-testment ikun*

rimuneratorju ghandu jirrizulta mill-istess testment, u mhux minn provi barranin (Kollez. XX.i.47) ghaliex kif josserva l-Pacific Mazzoni (Delle Successione Parte III, pag. 348, No. 200): "Nel legato fatto al creditore senza che il testatore avesse fatto menzione del suo debito non si presume che egli abbia con cio' stesso inteso obbligare il legatario a compensare col legato il suo credito. Da cio' deriva che la compensione in un legato non e' mai presunta; ma bisogna chenel testamento si faccia menzione del debito, ***e per menzione intendesi indicazione espresso****. Ove questo menzione manchi, no e' al certo lecito per via di congetture, presunzioni, equipollenze e sottiglieze, andare investigando la mente ed intenzione del testatore, per togliere cosi' al legato il suo primigenio carattere di un atto di liberalita' e di beneficienza (v. De Filippis, Dto. Civ. Ital. Comparato, Vol. VI, pag. 442, No. 613; Kollez. XXIV.i.170; IX.217)"* **(Joseph Brincat et vs Maria Zammit et** deciza mill-Prim'Awla fis-16 ta' Frar 1965 Vol. XLIX.ii.731). Irid ghalhekk jirrizulta mid-disposizzjoni testamentarja li hemm l-element ta' korrispettivita' u mhux sempliciment ir-rieda li tiggratifika b'att ta' liberalita'.

Fil-fehma ta' din il-Qorti minn qari tad-disposizzjoni testamentarja relattiva mhux bilfors li wiehed ikollu jikkonkludi li l-legat hu wiehed rimuneratorju. Il-fatt li t-testatrici halliet il-fond bl-obbligu li l-legatarja tipprestalha servigi hu att ta' liberalita' u ma jfissirx awtomatikament li dak il-legat sar bi hlas ta' xi debitu. Dan apparti l-fatt li anke jekk din id-disposizzjoni kellha tkun interpretata bhala legat rimuneratorju:-

(a) Din il-Qorti taqbel mal-interpretazzjoni moghtija mill-Qorti tal-Appell fil-kawza fl-ismijiet **Carmelo Sant vs Carmen Deguara et** deciza fil-21 ta' Gunju 1991 li osservat li *".... fil-legati rimuneratorji bejn genituri w ulied, jekk mhux dejjem, kwazi dejjem, qatt ma huwa kompletament u esklussivament rimuneratorji ghaliex mhux koncepibbli li ma jkunx imhallat sewwa b'element ta' liberalita'. U dak li huwa gej mil-liberalita' ma huwa qatt parti mill-komunjoni ta' l-akkwisti amenoke' ma jigix espressament indikat il-kuntrarju"*. L-atturi stess fin-nota

ta' sottomissjonijiet taghhom ma jeskludux li *"…. Dak il-legat gie ispirat anke minn spirtu ta' liberalita' min-nanniet tal-esponenti favur ommhom….."* (fol. 409);
(b) Dan jifforma parti mill-gid patrimonjali tal-legatarju u mhux tal-komunjoni tal-akkwisti. L-Artikolu 1334(1) tal-Kodici Civili jiddisponi illi *"meta l-komunjoni tal-akkwisti jew il-komunjoni ta' residwu taht amministrazzjoni separata jkunu jezistu bejn il-mizzewgin, il-beni kollha li ma jaqghux taht il-paragrafu minn (a) sa (f) tal-Artikolu 1320 jew ma jkunux dotali,* ***huma parafernali****"*. Fil-fatt minn qari tal-Artikolu 1320 tal-Kodici Civili[2], hu evidenti li hwejjeg li jkunu messew lill-wiehed mill-konjugi *"b'donazzjoni, b'wirt, jew b'titolu iehor"* ma jifformawx parti mill-komunjoni tal-akkwisti.

Fic-cirkostanzi l-Qorti tasal biex tikkonkludi li Carmela Muscat setghet liberament taghmel dan it-trasferiment bhala proprjeta' parafernali taghha. Fl-affidavit li ghamlu l-atturi Peter Paul Muscat u Rita Carabez, iddikjaraw li l-proprjeta' kollha oggett tal-kuntratt tal-10 ta' Lulju 1991 kienet tifforma parti mill-komunjoni ta' l-akkwisti tal-genituri taghhom (fol. 63 u 65). Il-Qorti ma tifhimx kif qeghdin ighidu hekk meta fl-att tac-citazzjoni jsemmu biss ir-raba' fi Triq Xandriku li m'hijiex parafernali ta' ommhom. Inoltre, mit-testment li ghamlu l-genituri ta' Carmela Muscat fid-9 ta' Mejju 1959 fl-atti tan-nutar Dr. John Busuttil (fol. 18) jirrizulta li z-zewg proprjetajiet l-ohra oggett tal-kuntratt meritu ta' din il-kawza, thallew lil Carmela Muscat b'legat mill-genituri taghha (fol. 21).

5. Fil-kuntratt li hu l-meritu ta' din il-kawza[3] jinghad li l-assenjazzjoni tal-proprjeta' qeghda ssir u tigi accettata *"bil-valur komplessiv ta' tmint elef lira Maltin (Lm8,000), liema somma l-partijiet qeghdin ipacuha ma' somma ugwali dovuta mill-assenjanti nomine lill-assenjatarju ta' diversi servigi, kuri u assistenzi rezi mill-assenjatarju lill-assenjanti matul dawn l-ahhar snin u ta' dawk li ser jipprestalha sal-gurnata ta' mewt"*. Mela ghandna

---

[2] Dan il-provvediment ma giex emendat bl-emendi li saru bl-Att XX1 tas-sena 1993.
[3] 10 ta' Lulju 1991 atti nutar Dr. Paul George Pisani.

dikjarazzjoni mil-kontraenti li l-valur tas-servigi hu ta’ tmint elef lira Maltija (Lm8,000).

Ftehim ghandu jitqies li hu simulat meta *“bil-volonta’ tal-persuni li hadu parti fih ikollu sinjifikat apparenti diversa minn dak li realment ghandu……Din is-simulazzjoni tista’ tkun assolut jew totali, bhal meta l-partijiet ma riedu jaghmlu ebda att guridiku, jew relativ jew parzjali, bhal meta jigi konkluz att guridiku veru u reali, izda taht falza apparenza li tahbi l-vera natura tieghu”* (**Oscar Sammut nomine vs Antonio Ellul et** deciza mill-Qorti ta’ l-Appell fil-15 ta’ Jannar 1945 – Vol. XXXII.i.138). F’din l-istess sentenza l-Qorti filwaqt li ghamlet riferenza ghal sentenza tal-Qorti ta’ l-Appell tal-20 ta’ Mejju 1932 fl-ismijiet **Schembri vs Schembri**, addottat il-fehma li *“…fil-kazi li l-kuntratti jigu attakkati bhala simulat, anki meta ikunu atti b’titolu gratuwitu, il-prova tas-simulazzjoni ghandha ssir minn ghand min jallegaha”*. Ghal dik li hi simulazzjoni relattiva, il-kuntratt m’huwiex null imma jigi dikjarat x’kienet il-veru ntenzjoni tal-partijiet. Ghalhekk l-att jibqa’ validu *“se simulate la causa ed il titolo del contratto, l contraenti intendevano compiere un’atto non riprovato dalla legge”* (Vol. XVI.ii.332). Kif tajjeb gie osservat fil-kawza **Esther Pace et vs Mary Lauri et** pubblikata fil-Volum XXXIV.ii.666, *“l-azzjoni li ghandha bhala bazi s-simulazzjoni assoluta gandha bhala skop id-dikjarazzjoni ta’ l-inezistenza assoluta ta’ l-att;* ***dik li ghandha bhala bazi s-simulazzjoni relative ghandha bhala skop illi tigi restitwita r-realta’ ta’ l-att u mnehhija l-forma apparenti tieghu****”* (sottolinejar tal-Qorti).

Fit-8 ta’ Ottubru 2007 il-konvenuti pprezentaw permezz ta’ nota, kopja ta’ sentenza moghtija mill-Qorti ta’ l-Appell fil-kawza fl-ismijiet **Mary Rose Vella et vs Michael Vella et** deciza fit-28 ta’ Settembru, 2007. F’dik il-kawza wkoll saret talba sabiex il-Qorti tiddikjara li kuntratt ta’ *datio in solutum* kien sostanzjalment donazzjoni simulata taht l-apparenza ta’ trasferiment oneruz. Talba li giet milqugha mill-Ewwel Qorti parzjalment in kwantu l-Qorti ddikjarat li l-

att kien in parti *datio in solutum*[4] ghas-servigi rezi u in parti *"donazzjoni simulata safejn jeccedi l-ammont dikjarat fuq l-istess kuntratt"*. Fl-istadju ta' l-appell is-sentenza giet revokata in kwantu l-Qorti ta' l-Appell irriteniet li in kwantu l-ewwel Qorti kienet waslet ghal konkluzjoni li l-konvenut kien irrenda servigi u gie kumpensat minn ommu bil-kuntratt li kien qieghed jigi mpunjat, *"il-kuntratt jew hu simulat jew m'huwiex"* u ghalhekk l-azzjoni ta' l-atturi ma setghetx tirnexxi. In sostenn tal-argument il-Qorti ta' l-Appell ghamlet riferenza ghas-sentenza moghtija mill-istess Qorti fl-10 ta' Novembru 1961 fil-kawza fl-ismijiet **Michele Mifsud vs Giorgia Mifsud et** fejn inghad li l-azzjoni ta' simulazzjoni hi ndivizibbli u r-rizultat taghha hu l-annullament fl-intjier tieghu tan-negozju guridiku simulat. F'dik il-kawza l-Qorti bbazat ruhha fuq estratt mill-ktieb ta' Prof. Antonio Butera, *Della Simulazione dei Negozi Giuridici* (1936).

Fil-kaz taghna ghandna sitwazzjoni ta' kuntratt li fid-dehera tieghu hu oneruz. Hu possibbli li jkollok negozju mist, fejn parti jkun oneruz u parti gratuwitu (*negotium mixtum cum donatione*). L-istess awtur Butera fil-paragrafu ta' wara dak citat, isostni li f'tali cirkostanzi *"Taluni, muovendo dal principio che l'azione di simulazione e' indivisibile, ritengono che e' destinato a cader tutto nel nulla, in base al noto dettame: bonum ex integra causa, malum ex quocumque defectu.* ***Tale soluzione non e' attendibile. In base al principio che utile per inutile non vitiatur, nel negotium mixtum cum donatione si deve sceverare la parte di prestazione, rispondente all controprestazione, dall'eventuale eccedenza, che non ha corrispettivo.*** *Sino alla misura in cui le due prestazioni si corrispondono, il negozio e' a titolo oneroso e non si fa luogo, tra l'altro, alla collazione (art. 1001. Cod. Civ.). Nel caso in cui tra le due prestazioni vi sia sproporzione, l'eccedenza somministrata materiale ad una donazione indiretta e, pero', il negozio prende norma dalle disposizioni degli atti a titolo gratuito, per quanto le medesime son applicabili. Per accertare ai*

[4] *"E' un atto per cui un debitore cede una cosa al suo creditore il quale acconsenti, in pagamento di una somma di denaro o di altra cosa che gli e' dovuta"* (Giorgi, *Teoria delle Obbligazioni*, VII n. 299).

fini della collazione se una convenzione onerosa, a causa di sproporzione di corrispettivo, costituisca invece un negotium mixtum e quindi donazione indiretta dell'eventuale eccedenza, occorre valutare I cespiti trasferiti in relazione al tempo del contratto" (pagna 240).

Din il-Qorti taqbel ma' din il-fehma u ghalhekk ma jfissirx li ma jistax ikollok sitwazzjoni fejn kuntratt m'huwiex ghal kollox oneruz in kwantu jista' jkun *in parte* gratuwitu. Ghalkemm fid-deher in-negozju jista' jkun oneruz pero' jista' jissimula warajh negozju mist in kwantu parti oneruz u parti gratuwitu. Il-kuncett ta' negozju mist saret riferenza ghalih mill-Qorti ta' l-Appell (Sede Inferjuri) fil-kawza fl-ismijiet **Joseph Brincat et vs Hal Mann Limited** deciza fil-31 ta' Jannar 2007[5] fil-kaz ta' appalt fejn kuntrattur jintraprendi opra li fiha jaghti mhux biss ix-xoghol jew is-sengha tieghu, imma anke jfornixxi l-materjal, u dak l-appalt gie meqjus bhala affini ghall-bejgh (ara wkoll **Aplan Limited vs Etienne Formosa** deciza mill-istess Qorti fil-15 ta' Novembru 2006). Fil-kawza fl-ismijiet **Emanuel Ellul vs John Ellul et** deciza mill-Prim'Awla tal-Qorti Civili (Imhallef G. Caruana Demajo) fit-30 ta' Gunju 2006 il-Qorti wara li kkunsidrat id-diskrepanza fil-prezz dikjarat fil-kuntratt u l-valur tal-proprjeta' kif stmata mill-perit tekniku, ghaddiet biex tikkunsidra jekk il-kuntratt ta' bejgh kienx fir-realta' *"….ghal kollox b'titolu gratuwitu, **jew kinitx biss in parte b'titolu gratuwitu** ghax thallas ghall-inqas il-prezz li deher fuq il-kuntratt, ghalkemm dan ma kienx daqskemm kienet tiswa tassew il-proprjeta'"*. F'dak il-kaz il-Qorti waslet ghal konkluzjoni li d-disposizzjoni kienet ghal kollox b'titolu gratuwitu. Hekk ukoll fil-kawza fl-ismijiet **Vincenzo Debono vs Nutar Dr. Vincent Gatt nomine** deciza mill-Prim'Awla tal-Qorti Civili fl-24 ta' Gunju 1954 (Vol. XXXVIII.ii.513), il-Qorti kkonfermat li jista' jkollok kuntratt li jkun mist bl-element ta' l-onerozita' u ta' liberalita', u ghalhekk parti minnu jkun donazzjoni. Rilevanti wkoll hi l-kawza fl-ismijiet **John Abela et vs Giovanna Abela et** deciza mill-Prim'Awla tal-Qorti Civili fis-6 ta' Mejju, 1982 u

[5] Imhallef P. Sciberras.

konfermata mill-Qorti ta' l-Appell fl-24 ta' Jannar 1986[6]. F'dik il-kawza kien fost'affarijiet ohra giet mitluba dikjarazzjoni li kuntratt ta' bejgh ta' ishma f'kumpannija kien sostanzjalment donazzjoni simulata taht apparenza ta' trasferiment oneruz. Il-Qorti ddikjarat li l-kuntratt kien wiehed mist, li fih kien jezisti element ta' onerosita' u kien ukoll jimplika donazzjoni parzjali li giet kwantifikata mill-istess Qorti. Min-naha tal-Qorti ta' l-Appell osservat li: *"Dawn il-Qrati diga' kellhom okkazzjoni jippronunzjaw rwiehhom fis-sens li meta hemm l-isproporzjon bejn il-valuri assenjati u dan f'mizura konsiderevoli jista' jissussisti fl-istess kuntratt l-element ta' onerosita' u ta' liberalita' u dan ma jgibx in-nullita' tal-kuntratt – ikun hemm il-parti oneruza u l-parti li tammonta ghal donazzjoni"*.

Fil-fehma ta' din il-Qorti kieku wiehed kellu jargumenta mod iehor ikun ifisser li d-drittijiet tal-werriet jew tal-legittimarji jistghu facilment jigu eluzi minn min ikun irrenda xi forma ta' servigi lid-decujus billi jinghata proprjeta' bi hlas li tkun tiswa ferm iktar mill-valur tas-servigi rezi. Bla dubju dawn ghandhom interess li juru r-realta' fuq l-apparenza li tkun giet krejata permezz tas-simulazzjoni. F'dan ir-rigward wiehed ma jistax icahhdilhom id-dritt li jipprocedu gudizzjarjament sempliciment ghaliex fil-kuntratt hemm ukoll l-element ta' onerozita'. M'hemmx dubju li fir-rigward ta' simulazzjoni relattiva, fejn apparentement isir negozju, imma realment ikun intiz u fir-realta' jsir iehor, il-principju hu li ghandu jsehh dak li l-partijiet riedu, u mhux dak li gie dikjarat li qeghdin jaghmlu. F'dawn ic-cirkostanzi wara l-kuntratt ikun hemm negozju guridiku mohbi u l-atturi jagixxu *iure proprio*, sabiex jittutelaw id-drittijiet soggettivi taghhom u ghalhekk jassumu l-vesti ta' terz u jista' jinghad li l-kondizzjoni taghhom tkun ekwivalenti ghal dik ta' kull

---

[6] *"Il-possibilita' ta' "kuntratt mist" gie accettat mill-Onorabbli Qorti tal-Appell fil-kawza "Abela vs Abela", decisa fl-24 ta' Jannar, 1986. Dik l-Onorabbli Qorti osservat li hu possibbli li kuntratt jigi dikjarat parzjalment null, izda ghal bqija validu. L-istess posizzjoni hadet din il-Qorti fil-kawza "Sammut vs Debono", decisa fid-29 ta' Ottubru, 1999"* (**Alexandra Raciti vs Adrian Azzopardi et** deciza mill-Prim'Awla tal-Qorti Civili (Imhallef Tonio Mallia) fit-3 ta' Novembru 2005).

kreditur iehor, u ghandhom kull dritt li jitolbu l-intervent tal-Qorti sabiex jissalvagwardjaw id-drittijiet taghhom.

Il-konvenuti ghamlu riferenza ghas-sentenza pubblikata fil-Volum XXXIV.ii.666 fl-ismijiet **Esther Pace et vs Mary Lauri et** deciza mill-Qorti ta' l-Appell fit-12 ta' Ottubru 1950 fejn inghad li d-donazzjoni maghmula bi hlas ta' servigi li taghti dritt ta' azzjoni kontra min jircevihom, m'hijiex hag'ohra hlief dazzjoni bi hlas[7] *"…u ghal din ma humiex applikabili r-regoli partikulari tad-donazzjoni"*. Il-principju hu li *"il creditore, avendo diritto all'esatta esecuzione della prestazione dovuta, puo' legittimamente rifiutare di accettare una prestazione diversa da quella dedotta in obbligazione, anche qualora si tratti di prestazione avente valore equale o addirittura maggiore* (*aliud pro alio inviot creditore solvi non potest"*. Ghalkemm dan hu minnu, l-konvenuti naqsu milli jaghmlu riferenza ghall-Artikoli 1739 u 1740 tal-Kodici Civili (Kap. 16):

"Jekk id-donazzjoni ssir bi hlas ta' xi xoghol li ghalih id-donatarju kellu jedd ta' azzjoni, ir-regoli partikolari dwar id-donazzjonijiet ma jghoddux, ***hlief*** *meta l-valur tal-haga moghtija b'donazzjoni jkun izjed, ghall-anqas bin-nofs, mill-hlas li jkun haqqu dak ix-xoghol, u dwar dan iz-zejjed biss".*

"Ir-regoli partikolari dwar id-donazzjonijiet lanqas ma jghoddu ghad-donazzjonijiet oneruzi lid-donatarju, hlief meta l-valur tal-haga moghtija jkun izjed, ghall-anqas bin-nofs, tal-valur tal-pizijiet ordnati lid-donatarju, u dwar dan iz-zejjed biss".

6. L-atturi qeghdin isostnu li l-ftehim li sar bejn il-konvenut Francis Muscat u d-decujus (rapprezentata minn mandatarju fuq l-att) sar bl-iskop li jiddefrawda d-drittijiet

---

[7] F'dan is-sens ukoll hu l-insenjament tal-gurista Laurent, *"Se al contrario, il donatario avesse un'azione per reclamare in giudizio il pagamento dei suoi servizi, la rimunerazione che gli e' accordata sara' una dazione in pagamento, dunque un atto oneroso e per la forma e per la sostanza"* (*Principii di Diritto Civile*, Vol. XII pagna 343).

tal-atturi bhala eventwali werrieta ta' ommhom. Hemm konflitt fil-verzjonijiet moghtija mill-kontendenti. Filwaqt li l-atturi jsostnu li l-konvenut Francis Muscat qatt ma ppresta servigi lill-ommu, il-konvenuti jinsistu li l-Carmel Muscat kienet tiddependi mill-konvenut. Mill-provi l-Qorti hi sodisfatta li l-konvenut Francis Muscat kien jiehu hsieb ommu u jghinha fid-dar. Ghalkemm kien ighix barra minn Malta, fl-1987 iddecieda li jirritorna lura lejn Malta u minn dak iz-zmien ghex mal-genituri tieghu. Il-konvenut baqa' guvni. Missieru miet fis-7 ta' Ottubru 1990 filwaqt li ommu mietet fil-15 ta' Gunju 1996. Il-konvenut ighid li kien jaghmel il-facendi tad-dar (isemmi hasil ta' hwejjeg, hasil tad-dar, regolarment jaghmel ix-xirja, tisjir u xoghol ta' manutenzjoni), jiehu hsieb ommu meta timrad, jipprepalha l-medicini (fol. 83). Il-konvenut ressaq diversi xhieda (mhux familjari) li jikkonfermaw li hu kien jiehu hsieb lill-ommu. Hekk per ezempju:-

- **<u>Carmela Xuereb</u> (fol. 94)**: spjegat li kemm-il darba kienet toffri lil Carmela Muscat sabiex tghinha u *"dejjem kienet tghidli li ma kelliex bzonn ghaliex dawn il-bzonnijiet kien jagmilhomlha binha Frans"*. Tikkonferma li d-dar kienet nadifa u kien hemm drabi li rat lill-konvenut isajjar, inaddaf jew jahsel il-hwejjeg.

- **<u>Joseph Mifsud</u> (fol. 96)**: *"Mhux darba u tnejn rajtu anke jaghmel facendi fid-dar. F'xi zmien Francis Muscat kien beda jahdem mal-Gozo Channel pero xorta wahda baqa jaghmlilhom il-qadijiet kollha li kellhom bzonn u wara l-mewt ta' missieru, Francis Muscat ha n-negozju tat-tjur u tal-bajd f'idejh u baqa' ghaddej bl-istess xoghol fir-raba' u facendi fid-dar"*.

- **<u>Joseph Muscat</u> (fol. 98):** girien ta' Joseph u Carmela konjugi Muscat li kkonferma li kien jaf li l-konvenut Francis Muscat kien idur bil-genituri tieghu. Qal li wara l-mewt tal-missier *"….Francis baqa' jdur b'ommu u jaghmlilha dak kollu li jkollha bzonn ghaliex hija ghalkemm kienet ta' spirtu, minhabba z-zmien li kellha ma kinitx kapaci taghmel xejn"*.

- **<u>Maria Mifsud</u> (fol. 101)**: girien tal-konvenut. Tikkonferma li kienet taf li l-konvenut Francis Muscat kien idur b'ommu pero' ma tafx x'kien jaghmel ghalkemm kienet tarah fuq il-bejt jonxor il-hwejjeg. Taf ukoll li kien jahdem mal-Gozo Channel. Ziedet tghid li *"naf illi mill-ahwa kollha tal-konvenut huwa Frans biss li ma kienx mizzewweg. Mistoqsija min kien idur ma' Carmela u cioe' omm il-konvenut nghid illi kien il-konvenut li fl-ahhar ta' hajjitha dar biha. Nikkalkola li dejjem kienu l-ahhar tlieta, erba' (3-4 snin). Kont narah hemm u sahansitra kont narah anke jonxor il-hwejjeg"* (fol. 102) .

- **<u>Carmela Muscat</u> (fol. 112):** kienet tghaddi minn quddiem ir-residenza u kienet tara lil Carmela Muscat bilqeghda mal-bieb ta' barra; *"Kull darba li staqsejtha jekk kellhiex bzonn xi haga jew insajrilha xi haga hi kienet dejjem tghidli li Frans kien gia ippreparalha"*.

- **<u>Frances Xuereb</u> (fol.** 114): *"Lill-konvenut kont narah jiehu lil mama' tieghu l-knisja. Kont naraha tirkeb fil-vettura misjuqa mill-konvenut. Hi kienet tghidli li kienet sejra l-knisja. Naf li l-konvenut kien jerga' imur ghaliha. Facendi, omm il-konvenut kienet tghidli li kien inaddaf u jsajjar. Gie li, anzi kemm-il darba, il-konvenut rajtu jahsel il-bankina"*.

- **<u>Dr. Anton Refalo</u>** (fol. 346): kien jaf lill-familja u kkonferma li l-konvenut Francis Muscat kien ighix flimkien mal-genituri tieghu. Ghalkemm kellu l-impjieg tieghu, il-konvenut kien ilehhaq ukoll *"….man-negozju ta' missieru, u max-xoghol tad-dar, u ma kollox, kollox hu"*. Ikkonferma li Carmela Muscat kienet truxa u minn dak li kien jara kienet mara nadifa.

Ix-xhieda ta' dawn il-persuni xxaqqleb il-mizien fuq in-naha tieghu, fis-sens li fir-realta' hu verament kien ighin lill-genituri tieghu. Wara li l-Qorti qieset din ix-xhieda ma tistax tabbracca t-tezi ta' l-atturi li l-konvenut Francis Muscat ma ppresta l-ebda servigi. Lanqas ma tista' tabbraca t-tezi li kien hemm xi simulazzjoni assoluta fis-sens li l-partijiet qatt ma riedu li jaghmlu dak il-kuntratt u li ghalhekk hu inezistenti. Certament hi differenti l-kwistjoni

dwar l-entita' tas-servigi, mehud ukoll in konsiderazzjoni li ghalkemm Carmel Muscat kellha 88 sena meta mietet il-Qorti m'hijiex konvinta li minn meta l-konvenut irritorna lura lejn Ghawdex ommu kienet totalment dipendenti fuqu. Fil-fatt jirrizulta li mietet f'daqqa[8] u li kienet ukoll mara attiva (ara per ezempju xhieda ta' John Debono (fol. 190)[9] li ddikjara li kienet baqghet tmur il-knisja sa l-ahhar ghalkemm kellha diffikulta' fil-mixi u li kien qiesu ghall-ahhar sena ta' hajjitha li jiftakarha li marret lura f'sahhitha). Skond il-konvenut Anthony Muscat ommu kienet kienet kapaci ssajjar pero *"ma kinitx kapaci tixtri"*. Zied ighid (fol. 316):

"Dott. Carmelo Galea: U la darba kienet ghadha fuq saqajha meta miet missierek, ommok ghamlet xi zmien fis-sodd mbaghad ?"
Xhud: Le, lanqas qatt ma kienet fis-sodda.
Dott. Carmelo Galea: Mietet habta u sabta allura.
Xhud: Kienet il-knisja u marret id-dar u mietet dak il-hin.
Dott. Carmelo Galea: Jigifieri sa l-ahhar gurnata ta' hajjitha din kienet ghadha tohrog.
Xhud: Tohrog kienet iva. Pero' l-affarijiet kien jixtrihomlha hu, pinuri, u dawn l-affarijiet hu kien jiehu hsieb. Hu kien jiehu hsiebha. U bih kienet ferhana. U qatt ma hallietu jizzewweg lil dan il-povru bniedem".

Fil-kuntratt jinghad li l-valur ta' tmint elef lira Maltija (Lm8,000) tirreferi ghal *"….diversi servigi, kuri, u assistenzi rezi mill-assenjatarju lill-assenjanti nomine matul dawn l-ahhar snin u ta' dawk li ser jipprestalha sal-gurnata ta' mewtha"* (fol. 13). Sfortunatament ghalkemm din il-kawza ilha dawn is-snin kollha pendenti, ma tressqux provi per ezempju dwar:-

a. X'kienet ir-raguni li Carmela Muscat ma deheritx personalment fuq il-kuntratt u anzi deher avukat

[8] Il-konvenut stess xehed li *"ommi mietet b'attak ta' qalb. Kienet mietet habta u sabta"* (fol. 83).

[9] *"Huwa minnu kif qed jissuggerili s-Sur Avukat illi appena miet zewgha, l-omm kienet f'sahhitha u kapaci tiehu hsieb lilha nnifisha. U kif diga' accennajt aktar kmieni fix-xhieda tieghi, kien qisu fl-ahhar sena li l-kondizzjoni ta' sahha taghha ddetterjora"*.

(Dr. Michael Caruana) in forza ta' prokura (fol. 15) li ghandha l-istess data tal-kuntratt.
b. Kif il-kontraenti waslu biex ghazlu t-tlett proprjetajiet li jissemmew fil-kuntratt;
c. Kif il-kontraenti waslu sabiex jiffissaw is-somma ta' tmint elef lira Maltija (Lm8,000) bhala valur ta' servigi. Rajna kif il-kuntratt qieghed jikkontempla wkoll hlas ghal servigi futuri meta allura l-kontraenti ma kienux jafu kemm Carmela Muscat ser tibqa' hajja u meta l-konvenut Francis Muscat kien ilu li rritorna lura lejn Malta ftit snin biss.
d. Kif waslu l-kontraenti sabiex it-tlett proprjetajiet oggett tal-kuntratt jaghtuhom valur ta' tmint elef lira Maltija (Lm8,000).

Mill-atti jirrizulta li l-partijiet kollha rrimettew ruhhom ghar-rapport imhejji mill-perit tekniku Valerio Schembri u minn fejn jirrizulta li hu ghamel stima tal-proprjeta' kollha fl-ammont ta' sbatax-il elf sebgha mija u hamsin lira Maltija (Lm17,750). Prova li l-Qorti ser tistrieh fuqha ghal dak li hu valur tal-proprjeta' fiz-zmien li sar il-kuntratt. Id-differenza bejn il-valur dikjarat fil-kuntratt u l-istima li ghamel il-perit tekniku ta' kemm jiswew l-immobbli hi ta' disat elef sebgha mija u hamsin lira Maltija (Lm9,750).

Bla dubju min ma kienx parti ghall-kuntratt m'ghandux bicca xoghol facli sabiex jaghti prova li hemm simulazzjoni. Fis-seduta tat-8 ta' Jannar 2008 id-difensur tal-konvenuti iddikjara li *"… l-valuri tal-proprjeta' m'humiex l-uniku element li juri l-eventi sabiex l-Qorti tasal ghall-konkluzjoni li hemm simulazzjoni…."*. Fil-kawza **Vincenzo Debono vs Nutar Dottor Vincent Gatt nomine** deciza mill-Prim'Awla tal-Qorti Civili fl-24 ta' Gunju 1954 (Vol. XXXVIII.ii.513): *"Kwantu ghall-intenzjoni tal-kontraenti, din tista' tirrizulta mill-fatt innifsu ta' l-eccess fil-valuri assenjati u tifforma oggett tal-meritu nvolut fil-kawza"*. Hekk ukoll fil-kawza **Joseph Vassallo et vs Carmelo Vassallo et** deciza mill-istess Qorti fit-28 ta' Frar 1985, gie sottolinejat li: *"Hija korretta l-premessa tieghu illi l-fattur rilevanti u spiss determinanti f'kazi simili huwa l-valutazzjoni tal-fond trasferit u kif dan jikkompara mal-prezz attwalment imhallas"*. L-awturi Andrea Torrente u Piero Schlesinger

isostnu li ghal finijiet ta’ prova ta’ simulazzjoni, *“I terzi, invece, godono di ampia liberta’ di prova, e possono ricorrere, dunque, anche a testimoni e, soprattutto, presunzioni. Queste ultime sono I mezzi di prova maggiormente utilizzati dai terzi, I quali sottoporranno al giudice gli elementi di fatto dai quali sia possible dedurre la simulazione del contratto (per es. nel caso di vendita immobiliare, I rapporti di parentela o di stretta confidenza tra le parti, il fatto che la vendita e’ avvenuta nell’imminenza di un’azione esecutiva dap arte dei creditori dell’alienante, il fatto che l’acquirente non avesse reditti tali di consentirgli di disporre del denaro necessario per l’acquisto, la circostanza che il venditore sia rimasto al abitare nell’immobile venduto, potranno nel complesso convincere il giudice che la vendita e’ simulata”* (**Manuale di Diritto Privato, Giuffre’ Editore**, 2007, pagna 581-582).

Il-Qorti hi tal-fehma li meta tqies diversi fatturi, bhal per ezempju:-

(a) Id-differenza bejn il-valur dikjarat tal-proprjeta’ u l-valur reali fiz-zmien tal-pubblikazzjoni tal-kuntratt. Rajna kif fiz-zmien tal-pubblikazzjoni tal-kuntratt il-valur tal-proprjeta’ kien iktar mid-doppju ta’ l-ammont dikjarat. Ghalkemm hu minnu li l-partijiet ma kienux nies teknici, id-differenza fil-valur m’hijiex zghira. Kif gie involut avukat u jekk l-intenzjoni wara l-kuntratt kienet verament li l-konvenut jithallas il-kreditu, wiehed kien jistenna li qabel il-pubblikazzjoni tal-kuntratt isiru l-verifiki opportuni bl-ghajnuna ta’ persuna teknika sabiex il-konvenut ma jircevix proprjeta’ li kellha valur iktar mill-ammont li seta’ kien dovut lill-konvenut. Ezercizzju li ma jirrizultax, ghallinqas mill-atti processwali, li sar.

(b) Il-fatt li l-kuntratt sar bejn omm u iben li baqa’ jghix id-dar, wiehed jasal biex jifhem li l-omm riedet b’xi mod tiffavorixxi lill-uniku tifel li kien baqa’ ighix maghha. Jidher ukoll li l-konvenut ma kellux relazzjoni tajba ma’ whud mill-atturi (hekk per ezempju ma’ Rita Carabezz u Peter Paul Muscat) ghaliex inqala’ l-inkwiet wara l-mewt ta’ missierhom (7 ta’ Ottubru 1990);

(c) Il-valur gholi [tmint elef lira Maltija (Lm8,000)] attribwit ghas-servigi meta wiehed jiftakar li l-konvenut kien ilu li rritorna lura jghix Malta mill-1987 u l-kuntratt sar fl-1991. Dan iktar u iktar meta wiehed iqies li gie dikjarat li l-hlas qieghed isir biss ghall-ghajnuna li kienet qeghda tinghata lill-omm;
(d) Il-konvenut Francis Muscat kellu impjieg *full-time*. Ghalkemm isostni li anke dak iz-zmien kien jahdem bis-shift, hu x'inhu s-sighat ta' xoghol tieghu xorta kien jaghmilhom;
(e) Il-fatt li fil-kuntratt inghad li s-somma ta' tmint elef lira Maltija (Lm8,000) kienet qeghda wkoll tkopri hlas ghal dawk li l-konvenut kellu jippresta lill-ommu sad-data tal-mewt taghha, meta ovvjament ma kellhom ebda hjiel meta din il-grajja kienet ser issehh. F'dan ir-rigward kien hemm element qawwi ta' incertezza ghaliex ghalkemm Carmela Muscat kienet avvanzata fl-eta' meta sar il-kuntratt, hadd ma kien jaf kemm ser tibqa' tghix jew l-estensjoni ta' servigi li kienu ser jibqghu jinghataw. Dan apparti l-fatt li l-valur tal-proprjeta' dejjem tiela';
(f) Il-fatt li mill-provi l-Qorti m'hijiex konvinta li l-konvenut ippresta servigi b'valur ta' tmint elef lira Maltija (Lm8,000). Hu minnu li l-prezunzjoni hi ta' non gratuwita' u li s-servigi jinghataw bi speranza ta' kumpens[10] kif ukoll li f'dan ir-rigward hemm element qawwi ta' soggettivita. Min-naha l-ohra l-Qorti hi wkoll sodisfatta li mill-atti jirrizulta li Carmela Muscat ma kienetx totalment dipendenti fuq binha (ghalkemm il-konvenut Francis Muscat xehed li fid-dar kien jaghmel kollox hu), u minkejja l-eta' avvanzata taghha kienet f'sahhitha.
(g) Il-fatt li Carmela Muscat lanqas biss dehret fuq il-kuntratt u anzi tat prokura lil Dr. Michael Caruana biex jidher ghaliha;

jaghtu lill-Qorti x'tifhem li l-kontraenti kienu jafu x'qeghdin jaghmlu fis-sens li fir-realta' dak li kien qieghed isir kien kuntratt mist, li fih jezisti element ta' onerozita' u donazzjoni parzjali. Dan apparti l-fatti li anke ghal dik li hi cifra li tissemma fil-kuntratt bhala hlas ghal servigi, il-Qorti

[10] Ara f'dan is-sens sentenza moghtija mill-Prim'Awla tal-Qorti Civili (Imhallef Joseph Said Pullicino) fil-kawza **Maria Carmela Abela et vs Paul Camilleri** deciza fil-5 ta' Ottubru 1992.

hi tal-fehma li meta tqies id-diversi fatturi li diga' ssemmew f'din is-sentenza (ezempju x-xorta tas-servigi, r-rapport ta' familjarita' bejn l-omm u binha, iz-zmien li fihom nghatat l-ghajnuna, u l-fatturi l-ohrajn kollha tal-kaz rilevati) tasal ghall-konkluzjoni li l-konvenut Francis Muscat ma haqqux iktar minn hamest elef lira Maltija (Lm5,000) ghall-ghajnuna li ppresta lill-ommu matul l-ahhar snin ta' hajjitha. Fil-fehma tal-Qorti c-cifra ta' tmint elef lira Maltija (Lm8,000) giet minfuha fit-tentattiv biex jigi gustifikat it-trasferiment ta' tlett bicciet proprjeta'. M'hemmx dubju li f'dan il-kaz hemm element qawwi ta' soggettivita' in kwantu mhu xejn facli li wiehed jaghti valur ghall-ghajnuna li tkun inghatat. Ghalkemm il-kuntratt jistipula kreditu ta' tmint elef lira Maltija (Lm8,000) favur il-konvenut Francis Muscat, il-Qorti m'hijiex marbuta b'dak li setghu ftehemu d-decujus u binha in kwantu hi tal-fehema li c-cifra hi ezagerata. Kif diga' gie osservat, l-atturi m'humiex jipprocedu bhala eredi ta' ommhom imma *jure proprio*. Il-Qorti bilfors irid ikollha l-awtorita' li tissindika dak li jigi miftiehem ghaliex jekk ikun mod iehor facilment jigu eluzi d-drittijiet taht il-ligi tas-successjoni ta' min qieghed fis-sitwazzjoni tal-atturi. B'analogija wiehed jista' jaghmel riferenza ghall-kawza fl-ismijiet **Busuttil vs Cachia** Zammit deciza mill-Prim'Awla tal-Qorti Civili fil-5 ta' Frar 1935[11] li kienet tittratta rimunerazzjoni ta' servigi bhala kawza ta' legat. Il-Qorti osservat li dan sar *"mhux ghaliex verament bejn il-konvenut u ommu qatt kien hemm xi idea li huwa jiehu kumpens tas-servigi tieghu, imma biex il-legati jigu possibilment salvati min-nullita' taghhom minnhom billi tigi lilhom moghtija l-kwalifika ta' legati rimuneratorji"*. Fil-kawza **Giuseppe Portelli et vs Maria Preca** (Vol. XXX.ii203) li kien ukoll jitratta legat rimuneratorju ghal servigi, il-Qorti kkummentat li *"L-ezagerazzjoni tal-prelegat tidher cara meta wiehed jikkunsidra kemm jiswa l-assi kollu tal-wirt tad-decujus. Ghaldaqstant dak il-prelegat hu riducibili in kwantu huwa null u ma jghoddx ghal dak li jeccedi l-proporzjoni gusta"*. Il-Qorti ghaddiet biex tirrevedi l-prelegat u llimitatu ghal certu oggetti wara li qieset is-servigi li kienu gew prestati

[11] Saret riferenza ghaliha fil-kawza fl-ismijiet **Giuseppe Pirotta et vs Maria Preca** deciza mill-Prim'Awla tal-Qorti Civili fis-26 ta' Jannar 1939 (Vol. XXX.ii.203).

mill-prelegatarja. Wara li l-Qorti regghet ikkunsidrat ir-rapport tal-perit tekniku Valerio Schembri (fol. 465-478) tqies li t-trasferiment tal-fond numru mija u sitta u ghoxrin (126), Triq Xandriku, Nadur, Ghawdex sar b'titolu oneruz filwaqt li l-kumplament tal-proprjeta'[12] nghatat mid-decujus b'donazzjoni lil binha l-konvenut Francis Muscat.

Ghal dawn il-motivi l-Qorti qeghda taqta' u tiddecidi l-kawza billi:-

1. Tichad l-ewwel (1) u t-tieni (2) eccezzjoni tal-konvenuti.

2. Tilqa' t-tielet (3), raba' (4) u sitt (6) eccezzjoni u tichad l-ewwel (1) u t-tieni (2) talba ta' l-atturi. Dwar il-hames (5) eccezzjoni m'hemmx x'jinghad in kwantu gew milqugha t-tielet (3) u raba' (4) eccezzjoni.

3. Tichad is-sebgha (7) u tmien (8) ecceżjoni u tilqa' t-tielet (3) u raba' (4) talba ta' l-atturi pero' fis-sens li ser jinghad:-
(a) Il-kuntratt ta' *datio in solutum* li gie ppubblikat fl-10 ta' Lulju 1991 fl-atti tan-nutar Dr. Paul George Pisani hu simulat in kwantu ma fihx biss element ta' onerozita' imma fih ukoll donazzjoni parzjali;
(b) Il-kuntratt pubblikat fl-10 ta' Lulju 1991 fl-atti tan-nutar Dr. Paul George Pisani hu oneruz fir-rigward tal-fond numru mija u sitta u ghoxrin (126), Triq Xandriku, Nadur, Ghawdex, filwaqt li jimplika donazzjoni fir-rigward tal-art fi Triq Xandriku, Nadur, Ghawdex tal-kejl ta' cirka mitejn metri kwadri (200 m.k) u l-porzjon raba' msejha Tal-Bir, fi Triq Hanaq, Sqaq numru wiehed (1), Nadur, Ghawdex tal-kejl ta' cirka mitejn wiehed u sittin metri kwadri (261 m.k).

4. Dwar l-eccezzjonijiet numru disgha (9) sa hdax (11) m'hemmx iktar x'jinghad in kwantu dawn jinsabu komprizi f'dak li diga' gie deciz.

[12] Art fi Triq Xandriku, Nadur, Ghawdex tal-kejl ta' cirka mitejn metri kwadri (200 m.k) u porzjon raba' msejha Tal-Bir, fi Triq Hanaq, Sqaq numru wiehed (1), Nadur, Ghawdex tal-kejl ta' cirka mitejn wiehed u sittin metri kwadri (261 m.k).

Spejjez ta’ l-ewwel zewg eccezzjonijiet tal-konvenuti huma a karigu taghhom, spejjez ta’ l-ewwel zewg talbiet huma a karigu tal-atturi u kif inhuma l-ispejjez tat-tielet (3), raba (4) u sitt (6) eccezzjoni filwaqt li l-ispejjez tat-tielet (3) u raba’ (4) talba ghandhom jinqasmu bin-nofs bejn il-partijiet in kwantu permezz taghhom l-atturi kienu qeghdin isostnu li l-kuntratt kien validu biss bhala donazzjoni filwaqt li l-konvenuti kienu qeghdin jikkontestaw li kien hemm xi simulazzjoni.

Spejjez tas-seduti li saru quddiem l-Assistant Gudizzjarju tat-30 ta’ Gunju 2004 (fol. 204), 8 ta’ Ottubru 2004 (fol. 206), 26 ta’ Novembru 2004 (fol. 211), 6 ta’ Lulju 2005 (fol. 279), 26 ta’ Ottubru 2005 (fol. 300), 14 ta’ Marzu 2006 (fol. 321), 19 ta’ Mejju 2006 (fol. 338) huma a karigu tal-konvenuti.

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------